

องค์ความรู้การปลูกและการดูแลส้มโอ พันธุ์ขาวแตงกวา

ผู้เรียบเรียง : อภิญญา อธิวิเศษชัย

ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม-ชัยนาท

องค์ความรู้การปลูกและการดูแลส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา

1. การเตรียมแปลงและวิธีการปลูกส้มโอ

- 1.1 ปรับโครงสร้างและความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ของดินให้เหมาะสม ความเป็นกรดเป็นด่างที่เหมาะสมสำหรับ ส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวามีลักษณะกรดอ่อน ประมาณ 6.0-6.5 สามารถปลูกทั้งแบบยกร่อง หรือพื้นที่ดอน ได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่ปลูก
- 1.2 เตรียมหลุมปลูกส้มโอ ขนาด 80*80 ซม. ใช้ปุ๋ยคอกผสมปุ๋ยหมัก อัตราส่วน 1:1 แล้วผสมกับดินรองก้นหลุมพอประมาณ นำ กิ่งพันธุ์ส้มโอที่เตรียมไว้ปลูกตรงกลางหลุมโดยให้ระดับของดินอยู่เหนือตุ่มกาบมะพร้าวถึง ตอนเล็กน้อยแล้วใช้ไม้หลักปักให้ถึงก้นหลุมเพื่อกันลมโยก รดน้ำให้ชุ่ม

ภาพที่ 1. ปลูกแบบยกร่อง

ภาพที่ 2. ปลูกแบบพื้นที่ดอน

2. การปฏิบัติดูแลรักษาส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาแต่ละช่วงการเจริญเติบโต

เดือนตุลาคม

ระยะเตรียมต้นก่อนออกดอก

1. ตัดแต่งกิ่งที่แห้ง กิ่งที่เป็นโรคนำไปทำลาย
2. ไม่ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เพราะจะทำให้เกิดความชื้นยาวนานจนถึงการสะสมอาหาร ทำให้ C/N Ratio เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เมื่อเราให้น้ำส้ม วิธีคือ โรยปุ๋ย 4-1-3 รอบชายพุ่ม แล้วคลุมด้วยหญ้าแห้งที่เราตัดทิ้งไว้ แล้วรดน้ำตาม ทำให้หญ้าแห้งย่อยสลายภายใน 7-10 วัน
3. ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 4-1-3 อัตราส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัม/ต้น เพื่อบำรุงต้นส้มโอ เร่งการแตกใบอ่อน
4. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
5. สำนองการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงแตกยอดและใบอ่อน
  - 5.1 หนอนซอนใบส้ม ป้องกันและกำจัดด้วย สารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 5.2 เพลี้ยไฟ ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 5.3 ไรแดง ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักพริก กระเทียม ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร กระเทียมกลีบสดบด 200 กรัม พริกป่น 50 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 5.4 น้ำคั้นสับปะรด เสริมการป้องกันกำจัดหนอนและเพลี้ย รวมทั้งจักจั่นสีเขียว
  - 5.5 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้า 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ภาพที่ 3. แสดงลักษณะการเข้าทำลายของหนอนซอนใบส้ม

เดือนพฤศจิกายน

ระยะแตกใบอ่อนจนถึงก่อนออกดอก

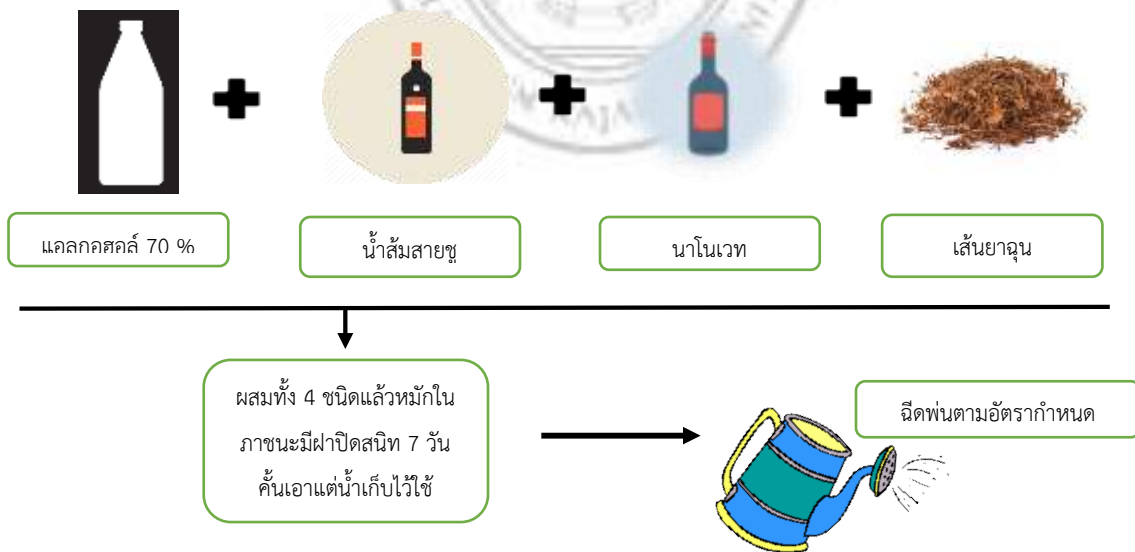
1. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
2. ให้น้ำปุ๋ยทางดิน โดยใช้ปุ๋ยผสมเอง ใช้ปุ๋ย 3-1-4 + ธาตุอาหารเสริม (แอกทีฟพลัส) อัตรา 1.5-2.0 กก./ต้น
3. รอกจนกระทั่งแตกใบอ่อน จนใบเพสลาด แล้วจึงให้น้ำปุ๋ยทางใบ โดยใช้ปุ๋ยทางใบผสมเอง 1-1-4 ใช้แม่ปุ๋ยสูตร 13-0-46 (40 กรัม) 0-52-34 (10 กรัม) ผสมน้ำสะอาด 20 ลิตร + แคลเซียมไบรอน (100 ซีซี) + ฮอโรโมนไซไค (20 ซีซี) + ฮอโรโมนหัวปลี (20 กรัม) + น้ำตาลทราย (50 กรัม) ฉีดพ่นให้ทั่วทั้งทรงพุ่ม 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน
4. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงแตกยอดและใบอ่อน
  - 2.1 เพลี้ยไฟ ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผสมสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.2 หนอนขอนใบส้ม ป้องกันและกำจัดด้วย สารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.3 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้า 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ภาพที่ 4. แสดงลักษณะของโรคแคงเกอร์ที่ใบ

เดือนธันวาคม

1. รอจนกระทั่งใบเขียวเข้มและเปิดตาดอกด้วยการฉีดปุ๋ยทางใบด้วยสูตรน้ำ 20 ลิตร ปุ๋ยทางใบสูตร 13-0-46 (20 กรัม) + ฮอร์โมนไข่ไก่ 20 ซีซี + แคลเซียมโบรอน 100 ซีซี + ฮอร์โมนหัวปลี 20 ซีซี + น้ำตาลทราย 50 กรัม ฉีดพ่นให้ทั่วทรงพุ่ม แล้วรอจนกระทั่งออกดอก (ประมาณ 15 วัน)
2. ไม่ต้องรดน้ำ การรดน้ำจะทำให้รากฝอยซึ่งเป็นรากอาหารแห้งตายและจะมีผลต่อการตัดผลอ่อนเพราะจะส่งอาหารไม่เลี้ยงผลอ่อนไม่ทันทำให้ผลอ่อนร่วง
3. สํารวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะดอกบานและติดผลอ่อน
  - 3.1 หนอนซอนใบส้ม ป้องกันและกำจัดด้วย สารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.2 เพลี้ยไฟ ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.3 ไรแดง ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักพริก กระเทียม ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร กระเทียมกลีบสดบด 200 กรัม พริกป่น 50 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.4 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้า 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ภาพที่ 5. แสดงขั้นตอนการทำสารสกัดยาสูบ (หลักสูตรโรงเรียนชาวนา, 2559)

เดือนมกราคม

ระยะติดดอก และระยะดอกบาน

1. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
2. ฉีดพ่นธาตุอาหารพืชทางใบโดยใช้ผลิตภัณฑ์จากสาหร่ายทะเล เมื่อส้มติดผลขนาดลูกมะยมให้ฉีดพ่นปุ๋ยทางใบผสมเอง 2-1-3 โดยใช้แม่ปุ๋ย 15-0-0 (15 กรัม) 46-0-0 (10 กรัม) 0-52-34 (10 กรัม) 13-0-40 (27 กรัม) ผสมน้ำ 20 ลิตร + น้ำตาลทราย 50 กรัม โดยฉีด 2 ครั้ง ให้แต่ละครั้งห่างกัน 7-10 วัน
3. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะดอกบานและติดผลอ่อน
  - 3.1 เพลี้ยไฟ โดยเฉพาะในช่วงอากาศแห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วง ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.2 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกมังคุด น้ำซี้ถ้า 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.3 โรคสแคป ป้องกันและกำจัดเช่นเดียวกับโรคแคงเกอร์

ที่มา: www.thairath.co.th

ภาพที่ 6. แสดงลักษณะเพลี้ยไฟ

เดือนกุมภาพันธ์

ระยะดอกบาน และติดผลอ่อน

1. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
2. ฉีดพ่นธาตุอาหารพืชทางใบโดยใช้ผลิตภัณฑ์จากสาหร่ายทะเล เมื่อส้มติดผลขนาดลูกมะยมให้ฉีดพ่นปุ๋ยทางใบผสมเอง 2-1-3 โดยใช้แม่ปุ๋ย 15-0-0 (15 กรัม) 46-0-0 (10 กรัม) 0-52-34 (10 กรัม) 13-0-40 (27 กรัม) ผสมน้ำ 20 ลิตร + น้ำตาลทราย 50 กรัม โดยฉีด 2 ครั้ง ให้แต่ละครั้งห่างกัน 7-10 วัน
3. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะดอกบานและติดผลอ่อน
  - 3.1 เพลี้ยไฟ โดยเฉพาะในช่วงอากาศแห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วง ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.2 หนอนผีเสื้อส้ม ป้องกันและกำจัดด้วย สารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.3 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้า 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ภาพที่ 7. แสดงขั้นตอนการทำน้ำหมักสะเดา (หลักสูตรโรงเรียนชาวนา, 2559)

เดือนมีนาคม

ระยะติดผลอ่อน

1. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
2. ให้น้ำพุ่มดิน 3-1-4 ละลายซ้ำ (ด้านหลัง) อัตรา 2 กิโลกรัม/ต้น 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือน
3. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะติดผลอ่อน
  - 2.1 เพลี้ยไฟ โดยเฉพาะในช่วงอากาศแห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วง ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.2 หนอนเจาะผลส้มโอ เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดด้วย สารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.3 หนอนผีเสื้อส้ม เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดเช่นเดียวกับหนอนเจาะผลส้มโอ
  - 2.4 ไรขาว ตรวจสอบใบอ่อน โดยเฉพาะใบที่มีอาการม้วนงอ เมื่อพอดตัวไรขาว ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักพริก กระเทียม ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร กระเทียมกลีบสดบด 200 กรัม พริกป่น 50 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.5 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้า 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ที่มา: <http://ippc.acfs.go.th>

ภาพที่ 8. แสดงลักษณะของหนอนผีเสื้อส้ม

เดือนเมษายน

ระยะติดผลอ่อน

1. จะเป็นเดือนที่ส้มเริ่มสะสมอาหาร เพื่อออกดอกครั้งที่ 2 ในเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ให้สะสมอาหารด้วยปุ๋ยทางใบโดยใช้วิธีเดียวกัน เดือนพฤศจิกายน กล่าวคือ ให้ปุ๋ยทางใบ 1-1-4 + แคลเซียมไบรอน + ฮอโมนไข่ + ฮอโมนหัวปลี + น้ำตาลทราย ฉีดพ่นทางใบ 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน เมื่อถึงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ส้มจะออกดอกเองโดยไม่ต้องเปิดตาออก
2. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
3. ใส่ปุ๋ยทางดิน 3-1-4 ละลายน้ำ 2 กก./ต้น/2เดือน
4. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะติดผลอ่อน
  - 2.1 หนอนเจาะผลส้มโอ เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.2 หนอนฝัดดาซส้ม เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดเช่นเดียวกับหนอนเจาะผลส้มโอ
  - 2.3 โรขาว ตรวจดูใบอ่อน โดยเฉพาะใบที่มีอาการม้วนงอ เมื่อพอดั้วโรขาว ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักพริก กระเทียม ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร กระเทียมกลีบสดบด 200 กรัม พริกป่น 50 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.4 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้ำ 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ที่มา: <http://www.manowdee.com>

ภาพที่ 9. แสดงลักษณะของโรขาวบริเวณใบและผล

เดือนพฤษภาคม

ระยะติดผล

1. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
2. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะติดผล
  - 2.1 หนอนเจาะผลส้มโอ เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.2 หนอนซอนใบส้ม ป้องกันและกำจัดเช่นเดียวกับหนอนเจาะผลส้มโอ
  - 2.3 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้ำ 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ที่มา: <https://udpcenter.com>

ภาพที่ 10. แสดงลักษณะของหนอนเจาะผลส้มโอ

เดือนมิถุนายน

ระยะติดผล

1. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
2. ฉีดพ่นปุ๋ยทางใบด้วย 2-13 (ดูรายละเอียดในเดือนมกราคม)
3. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะติดผล
  - 2.1 หนอนเจาะผลส้มโอ เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.2 หนอนขนใบส้ม ป้องกันและกำจัดเช่นเดียวกับหนอนเจาะผลส้มโอ
  - 2.3 โรครากเน่า โคนเน่า ป้องกันและกำจัดเชื้อราไตรโคเดอร์มา
  - 2.4 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดเปลือกผลมังคุด น้ำซี้ถ้า 20 % 1 ลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผงเปลือกมังคุด 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ภาพที่ 11. แสดงลักษณะของโรครากเน่า โคนเน่า

เดือนกรกฎาคม

ระยะผลแก่

1. ก่อนเก็บเกี่ยวในเดือนสิงหาคม ให้ปุ๋ยทางใบ 1-1-4 หลังจากให้ปุ๋ยไปแล้ว 1 อาทิตย์ ควรเก็บผลผลิตมาลองชิมดู หากยังไม่หวานให้ใส่ปุ๋ยสูตรนี้เพิ่มอีก 1 ครั้ง
2. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
3. สำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะติดผลแก่
  - 3.1 หนอนเจาะผลส้มโอ เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.2 เพลี้ยไฟ ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 3.3 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

ภาพที่ 12. แสดงลักษณะโรคน้ำแข็งที่ผล

เดือนสิงหาคม-กันยายน

ระยะผลแก่และเก็บเกี่ยวผลผลิต

1. ให้น้ำต้นส้มโออย่างสม่ำเสมอ
2. ตรวจสอบการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วงระยะติดผลแก่
  - 2.1 หนอนเจาะผลส้มโอ เก็บผลที่ถูกทำลาย ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.2 เพลี้ยไฟ ป้องกันและกำจัดด้วยน้ำหมักสะเดา แอลกอฮอล์ 70 % 900 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
  - 2.3 โรคแคงเกอร์ ป้องกันและกำจัดด้วยสารสกัดยาสูบ ประกอบด้วย แอลกอฮอล์ 70 % 450 มิลลิลิตร น้ำส้มสายชูกลั่น 5 % 450 มิลลิลิตร นาโนเวท 100 มิลลิลิตร เส้นยาฉุน 200 กรัม ฉีดพ่นอัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
3. เก็บผลผลิต โดยประเมินจากอายุหลังดอกบาน ประมาณ 6.5 -7.5 เดือน และลักษณะภายนอกผล เช่น ต่อม น้ำมันบริเวณก้นผลจะห่าง ผิวผลมีนวล ควรใช้แรงที่มีความชำนาญในการเก็บเกี่ยวส้มโอ
4. คัดแยกผลผลิตส้มโอด้วยคุณภาพ มีร่องรอยการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืช
5. ใช้กรรไกรแบบตัดหรือหนีบ (แบบอีเต็ง) ตัดแล้วมีใบและขั้วติดมาด้วย จะตัดได้ต่ำหรือสูงขึ้นกับความยาวของด้าม กรรไกรแบบนี้จะตัดขั้วผลและหนีบผลติดอยู่กับกรรไกร การใช้กรรไกรแบบนี้ต้องปฏิบัติอย่างนุ่มนวล ไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้ส้มโอหลุดออกจากปากหนีบแล้วร่วงสู่พื้น ทำให้เกิดความเสียหาย

ภาพที่ 13. แสดงผลผลิตส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา

3. สรุปโรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญของส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา

ที่	โรคและแมลง
1	เพลี้ยไฟ
2	ไรขาวและไรแดง
3	ผีเสื้อมวนหวาน
4	หนอนขนอนใบ/ หนอนเจาะสมอฝ้าย/ หนอนเจาะผลส้ม
5	โรคแคงเกอร์
6	โรคน้ำหนวดยางไหลที่กิ่งและลำต้น
7	โรคโคนเน่า รากเน่า
8	โรคกรีนนิ่ง
ที่	แนวทางการป้องกัน
1	สารสกัดสะเดา
2	สารสกัด กระเทียม พริกไทย พริกป่น (สารสกัดตีพร้อม)
3	น้ำมันสะเดา
4	สารสกัดยาสูบ
5	เชื้อราบิวเวอเรีย/เชื้อราเมธาไรเซียม
6	ผงขมิ้น ผงพะโล้ (สารสกัดสุซสมหวัง)
7	เชื้อราไตรโคเดอร์มา
8	เชื้อราบีที (<i>Bacillus thuringiensis</i>) กำจัดหนอน
9	เชื้อราบีเอส (<i>Bacillus subtilis</i>) กำจัดโรคพืช

บรรณานุกรม

“ไรขาวบริเวณใบและผล.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.manowdee.com/index.php/know-how-2/know-how-๓> สืบค้น ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒.

“ลักษณะเพลี้ยไฟ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/๖๙๒๘๘๓> สืบค้น ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒.

“หนอนเจาะผลส้มโอ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://udpcenter.com/๒๐๑๙/๐๕/๓๑/หนอนเจาะผล/> สืบค้น ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒.

“หนอนฝัดดาขี้ส้ม.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://ippc.acfs.go.th/pest/G๐๐๑/T๐๑๑/INS๒๗๘> สืบค้น ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒.

หลักสูตรโรงเรียนชาวนา. ๒๕๕๙. “สารสกัดชีวภาพป้องกันและกำจัดศัตรูพืช” การป้องกันและแมลง. กระบวนการทางชีวภาพ. ตำราเรียน. ชัยนาท.

ภาคผนวก

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

กลุ่มสมุนไพร

1. รสขม ป้องกันกำจัด แมลงปากกัด ปากดูด หนอน และเพลี้ย
2. รสเผ็ดร้อน ป้องกันกำจัดแมลง เพลี้ย แมลงหริ่งขาว และ โรคนิดต่างๆ
3. กลิ่นฉุน ไล้แม่ผีเสื้อ แมลงศัตรูพืชชนิดต่างๆ
4. รสฝาด ป้องกันแมลงกัดกินใบ แมลงดูดกินน้ำเลี้ยงและโรคพืชชนิดต่างๆ
5. มีน้ำยางสีขาว กำจัดแมลงศัตรูพืชชนิดต่างๆ

1. สารสกัดสมุนไพรชีวภาพ

วัสดุ : สมุนไพรสด 1 กก. + จุลินทรีย์หน่อกล้วย 1 ลิตร

วิธีทำ : โขลกหรือบดสมุนไพร 1-3 อย่าง ในกลุ่มเดียวกัน หมักกับจุลินทรีย์หน่อกล้วยนาน 7 วัน คั้นเอาแต่น้ำเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร สามารถเก็บไว้ใช้ได้นาน

2. สารสกัดสะเดา

วัสดุ : แอลกอฮอล์ 70% 900 ซีซี + นาโนเวท (น้ำยาคูดัง) 100 ซีซี + ผลสะเดาแห้งบด 500 กรัม

วิธีทำ : หมักในภาชนะ มีฝาปิดสนิทนาน 7 วัน แล้วบีบกรองเอาส่วนน้ำใสเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดหนอน

3. สารสกัดสุขสมหวัง

วัสดุ : แอลกอฮอล์ 70% 900 ซีซี + นาโนเวท (น้ำยาคูดัง) 100 ซีซี + ผงขมิ้นชัน 100 กรัม + ผงเปลือกมังคุด 50 กรัม + ผลพะโล้ 100 กรัม

วิธีทำ : หมักในภาชนะมีฝาปิดสนิทนาน 7 วัน คั้นเอาแต่น้ำเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ไล้แมลง ป้องกันโรคพืช

4. สารสกัดดีพร้อม

วัสดุ : แอลกอฮอล์ 70% 450 ซีซี + นาโนเวท (น้ำยาคูดัง) 100 ซีซี + น้ำส้มสายชูกลั่น 5% 450 ซีซี + กระเทียม กลีบสดบด 300 กรัม + พริกป่น 100 กรัม + พริกไทยดำป่น 100 กรัม

วิธีทำ : หมักในภาชนะมีฝาปิดนาน 14 วัน คั้นเอาแต่น้ำเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ไล้แมลง ป้องกันโรคพืช

5. สารสกัดข่า กระเทียม พริก

วัสดุ : แอลกอฮอล์ 70% 450 ซีซี + นาโนเวท (น้ำยาคูดซิม) 100 ซีซี + น้ำส้มสายชูกลั่น 5% 450 ซีซี + เหง้าข่าแก่บด 250 กรัม + กระเทียมกลีบสดบด 200 กรัม + พริกป่น 50 กรัม

วิธีทำ : หมักในภาชนะมีฝาปิดนาน 14 วัน คั้นเอาแต่น้ำเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ไล่แมลง ป้องกันโรคพืช แมลงวันทอง

6. สารสกัดยาสูบ

วัสดุ : แอลกอฮอล์ 70% 450 ซีซี + นาโนเวท (น้ำยาคูดซิม) 100 ซีซี + น้ำส้มสายชูกลั่น 5% 450 ซีซี + เส้นยาสูบ 200 กรัม

วิธีทำ : หมักในภาชนะมีฝาปิดนาน 7 วัน คั้นเอาแต่น้ำเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดหนอนและเพลี้ย

7. สารสกัดยาสูบ กะทิ กาแฟ

วัสดุ : มะพร้าวแกงขูด 200 กรัม + เส้นยาสูบ 100 กรัม + น้ำร้อนเดือด 1 ลิตร + กาแฟดำ 200 กรัม

วิธีทำ : ผสมมะพร้าวแกงขูดกับเส้นยาสูบให้เข้าด้วยกัน เทน้ำร้อนเดือดลงไป ทิ้งไว้ให้เย็นจึงคั้นน้ำ จากนั้นใส่ผงกาแฟลงไปใ้ในน้ำที่คั้นได้ คนให้เข้ากันแล้วเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดหนอนและเพลี้ย

8. สารสกัดยาสูบ กะทิ พริกป่น กาแฟ

วัสดุ : มะพร้าวแกงขูด 200 กรัม + เส้นยาสูบ 100 กรัม + น้ำร้อนเดือด 1 ลิตร + กาแฟดำ 200 กรัม + พริกป่น 200 กรัม

วิธีทำ : ผสมมะพร้าวแกงขูดกับเส้นยาสูบและพริกป่นให้เข้าด้วยกัน เทน้ำร้อนเดือดลงไป ทิ้งไว้ให้เย็นจึงคั้นน้ำ จากนั้นใส่ผงกาแฟลงไปใ้ในน้ำที่คั้นได้ คนให้เข้ากันแล้วเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟ

9. น้ำคั้นสับปะรด

ผลสับปะรดสุก มีน้ำย่อยโปรตีนและน้ำย่อยไคติน นำน้ำคั้นไปฉีดพ่นทำลายไข่และตัวอ่อนของแมลงได้

วัสดุ : ผลสับประดสุก

วิธีทำ : ผลสับประดสุกเอาจุกและก้านออก นำมาหั่นทั้งเปลือกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่เครื่องปั่นน้ำผลไม้หรือทอดด้วยผ้ามุ้งใน ล่อนนำไปโหลกหรือใช้มือสวมถุงมืออย่างขยำให้และบีบคั้นเอาแต่น้ำเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร ผสมร่วมกับสารสกัดสมุนไพรหรือสารอื่นที่ฉีดพ่นเข้าทางใบ

สรรพคุณ : เสริมการป้องกันกำจัดหนอนและเพลี้ย

10. เชื้อแบคทีเรีย บีที

วัสดุ : น้ำ 10 ลิตร + นมรสจืด 2 กล่อง (กล่องละ 250 ซีซี) + น้ำตาลทราย 100 กรัม + ไข่ไก่ 1 ฟอง + หัวเชื้อ แบคทีเรีย บีที 20 กรัม + กากน้ำตาล 1 กก.

วิธีทำ : นำส่วนผสมทุกอย่างตีให้เข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน ใส่ในภาชนะเดิมอากาศด้วยเครื่องเป่าอากาศแบบตู้ปลานาน 24-72 ชม. หากต้องการใช้ด่วน หลังเป่าอากาศไปแล้ว 24 ชม. นำมาใช้ได้ เมื่อเป่าอากาศครบ 72 ชม. เติม กากน้ำตาลลงไป 1 กก. คนให้เข้ากัน เก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดหนอน

11. เชื้อราบิวเวอเรีย

วัสดุ : น้ำ 10 ลิตร + นมข้าว 1 กล่อง (กล่องละ 250 ซีซี) + นมข้าวโพด 1 กล่อง (กล่องละ 250 ซีซี) + หัวเชื้อราบิว เวอเรีย 20 กรัม + กากน้ำตาล 1 กก.

วิธีทำ : นำส่วนผสมทุกอย่างตีให้เข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน ใส่ในภาชนะเดิมอากาศด้วยเครื่องเป่าอากาศแบบตู้ปลานาน 24-72 ชม. หากต้องการใช้ด่วน หลังเป่าอากาศไปแล้ว 24 ชม. นำมาใช้ได้ เมื่อเป่าอากาศครบ 72 ชม. เติม กากน้ำตาลลงไป 1 กก. คนให้เข้ากัน เก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดหนอนและเพลี้ย

12. เชื้อราเมตาไรเซียม

วัสดุ : น้ำ 10 ลิตร + นมข้าว 1 กล่อง (กล่องละ 250 ซีซี) + นมข้าวโพด 1 กล่อง (กล่องละ 250 ซีซี) + หัวเชื้อราบิว เวอเรีย 20 กรัม + กากน้ำตาล 1 กก.

วิธีทำ : นำส่วนผสมทุกอย่างตีให้เข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน ใส่ในภาชนะเดิมอากาศด้วยเครื่องเป่าอากาศแบบตู้ปลานาน 24-72 ชม. หากต้องการใช้ด่วน หลังเป่าอากาศไปแล้ว 24 ชม. นำมาใช้ได้ เมื่อเป่าอากาศครบ 72 ชม. เติม กากน้ำตาลลงไป 1 กก. คนให้เข้ากัน เก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดหนอนและเพลี้ย

13. น้ำยาต่างทับทิม 5%

วัสดุ : น้ำ 1 ลิตร + ผงต่างทับทิม 50 กรัม

วิธีทำ : ละลายผงต่างทับทิมในน้ำ คนให้ต่างทับทิมละลายจนหมด เก็บไว้ในขวดสีชาและนำไปใช้ได้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ใช้ล้างน้ำฝนหลังฝนหยุด ล้างน้ำค่าง ล้างหมอกบนใบข้าว ป้องกันกำจัดโรค

14. น้ำขี้เถ้า 20%

วัสดุ : น้ำ 1 ลิตร + ขี้เถ้าเตาฟืน 200 กรัม

วิธีทำ : ใส่ขี้เถ้าลงผสมในน้ำ คนให้ขี้เถ้ากระจายตัวสักพัก ทิ้งคั่งคั้นให้ตกตะกอน รินหรือกรองเอาน้ำใส ๆ เก็บใส่ขวดไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ใช้ล้างน้ำฝนหลังฝนหยุด ล้างน้ำค่าง ล้างหมอกบนใบข้าว ป้องกันกำจัดโรค

15. น้ำปูนใส

วัสดุ : น้ำ 1 ลิตร + ปูนกินหมาก 200 กรัม

วิธีทำ : ใส่ปูนกินหมากละลายลงในน้ำ คนให้กระจายตัวสักพัก ทิ้งคั่งคั้นให้ปูนตกตะกอน รินหรือกรองเอาน้ำใส ๆ เก็บใส่ขวดไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ใช้ล้างน้ำฝนหลังฝนหยุด ล้างน้ำค่าง ล้างหมอกบนใบข้าว ป้องกันกำจัดโรค

16. สารสกัดเปลือกผลมังคุด

วัสดุ : น้ำขี้เถ้า/น้ำปูนใส 20% 1 ลิตร + นาโนเวท (น้ำยาดูดซึม) 100 ซีซี + ผลเปลือกมังคุด 200 กรัม

วิธีทำ : หมักในภาชนะมีฝาปิดนาน 7 วัน ปั่นคั้นเอาแต่น้ำใส เก็บใส่ภาชนะไว้ใช้

อัตราการใช้ : 20 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดโรค

17. จุลินทรีย์หน่อกล้วย

วัสดุ : หน่อกล้วย 3 กก. + กากน้ำตาล 1 กก.

วิธีทำ : หน่อกล้วยสับชิ้นเล็ก คลุกเคล้ากับกากน้ำตาล คนสองเวลา เข้าและเย็น นาน 7 วัน คั้นเอาแต่น้ำเก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ใช้ล้างน้ำฝนหลังฝนหยุด ล้างน้ำค้าง ล้างหมอกบนใบข้าว ป้องกันกำจัดโรค

18. สูตรปรามโรค

วัสดุ : จุลินทรีย์หน่อกล้วย + กากน้ำตาล + เหล้าขาว 35 ดีกรี + น้ำส้มสายชูกลั่น 5% อย่างละ 1 ถ้วยตวง

วิธีทำ : ผสมส่วนประกอบทุกอย่างให้เข้ากัน หมักทิ้งไว้ 24 ชม. นำมาใช้ได้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดโรค

19. เชื้อราไตรโคเดอร์มา ขยายแบบใช้อากาศ

วัสดุ : น้ำ 10 ลิตร + น้านมขาว 1 กล่อง (250 ซีซี) + นมข้าวโพด 1 กล่อง (250 ซีซี) + หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา 20 กรัม

วิธีทำ : นำส่วนผสมทุกอย่างตีให้เข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน ใส่ในภาชนะเติมอากาศด้วยเครื่องเป่าอากาศแบบตู้ปลานาน 24-72 ชม. หากต้องการใช้ด่วน หลังเป่าอากาศไปแล้ว 24 ชม. นำมาใช้ได้ เมื่อเป่าอากาศครบ 72 ชม. เติมหากน้ำตาลลงไป 1 กก. คนให้เข้ากัน เก็บไว้ใช้

อัตราการใช้ : 100 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สรรพคุณ : ป้องกันกำจัดโรค (หลักสูตรโรงเรียนชาวนา, 2559)

ความรู้การผสมปุ๋ยละลายช้า 3-1-4

ปุ๋ยละลายช้า ประกอบด้วย

1. 16-16-16	ปริมาณ 40 กก.
2. 46-0-0	ปริมาณ 28 กก.
3. 0-0-60	ปริมาณ 32 กก.
4. แอคทีฟ-พลัส	ปริมาณ 1 กก.
5. ไฮโกร-60	ปริมาณ 1 กก.
6. ไคลน็อพ	ปริมาณ 25 กก.

ผสมแม่ปุ๋ยทั้ง 3 ชนิดเข้าด้วยกัน จากนั้นผสมส่วนผสมที่เหลือทั้งหมด ให้เข้ากัน

การนำไปใช้โยชน์เพื่อให้พืชเจริญเติบโตได้ดี สำหรับบำรุงดิน

↓
ต้นส้มโออายุ 1 ปี ใส่ปุ๋ยละลายช้า 1 กก./ต้น/เดือน

↓
ต้นส้มโออายุ 2 ปี ใส่ปุ๋ยละลายช้า 1.5 กก./ต้น/เดือน

↓
ต้นส้มโออายุ 3 ปี ใส่ปุ๋ยละลายช้า 2 กก./ต้น/เดือน

ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมชัยนาท-
หมู่ ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี 8-7
จังหวัดชัยนาท 17140
โทรศัพท์ 056-482444
<http://web.chandra.ac.th/chainat>